

М. М. Разумей, кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів

Д. О. Кухтін, аспірант кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів

СТРУКТУРА МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРАКТИКИ УПРАВЛІННЯ МИТНИМИ РИЗИКАМИ

У статті досліджено управлінську модель митної системи України у порівнянні з країнами ЄС та визначено її особливості в контексті управління митними ризиками. Авторами розглянуто сутнісний зміст понять «митна система» та «митна адміністрація», які використовуються у науковій та професійній сферах як на міжнародному, так і на національному рівнях. Встановлено, що управлінська модель митної системи України має трьохрівневу ієрархію, яка забезпечує відповідне управління ризиками на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. Функціонал митних органів України та їх організаційні структури також передбачає наявність структурних підрозділів для забезпечення ефективного управління митними ризиками. При цьому відсутність профільних підрозділів з управління ризиками у структурі територіальних органів Державної митної служби України обумовлює певні протиріччя у координації діяльності за відповідним напрямом як на горизонтальному, так і на вертикальному рівнях управління митної системи. Авторами розглянуто типи митних адміністрацій країн ЄС відповідно до класифікаційного підходу Всесвітньої митної організації. Визначено, що національна митна адміністрація України функціонує у якості відокремленої державної інституції, що відповідає одному з найбільш поширених типів організаційних структур митних адміністрацій країн ЄС. Встановлено, що митні адміністрації ЄС мають національні інституційні особливості у сфері аналізу та управління митними ризиками, але при цьому незмінною вимогою для усіх країн ЄС залишається безумовне дотримання єдиної митної політики ЄС. Зроблено акцент на інституційній спроможності митних адміністрацій Німеччини, Польщі, Франції та успішних практиках управління митними ризиками в цих країнах. Авторами обґрунтовано, що на шляху України до повноцінного членства в ЄС необхідно забезпечити інституційну спроможність митної системи за напрямом управління митними ризиками з урахуванням вже існуючого досвіду країн ЄС.

Ключові слова: митна адміністрація, митний орган, митна система, інституційна спроможність, управлінська модель, організаційна структура, митний ризик.

M. M. Razumei, D. O. Kukhtin. The structure of the customs system of Ukraine in the context of the European customs risk management practice

The article examines the management model of the customs system of Ukraine in comparison with EU countries and identifies its features in the context of customs risk management. The authors considered the essential content of the concepts "customs system" and "customs administration", which are used in scientific and professional spheres both at the international and national levels. The management model of the customs system of Ukraine has a three-level hierarchy, which ensures appropriate risk management at the strategic, tactical and operational levels. The functionality of the customs authorities of Ukraine and their organizational structures also provides for the presence of structural subdivisions to ensure effective management of customs risks. At the same time, the absence of specialized units for risk management in the structure of territorial bodies of the State Customs Service of Ukraine causes certain contradictions in the coordination of activities in the relevant direction both at the horizontal and at the vertical levels of management. The authors considered the types of customs administrations of the EU countries in accordance with the classification approach of the World Customs Organization. It was determined that the national customs administration of Ukraine functions as a separate state institution, which corresponds to one of the most common types of organizational structures of customs administrations of EU countries. It has been established that the EU customs administrations have national institutional features in the field of customs risk analysis and management, but at the same time, unconditional compliance with the unified EU customs policy remains a constant requirement for all EU countries. Emphasis is placed on the institutional capacity of the customs administrations of Germany, Poland, and France and successful customs risk management practices in these countries. The authors substantiated that on Ukraine's path to full membership in the EU, it is necessary to ensure the institutional capacity of the customs system in the direction of customs risk management, taking into account the already existing experience of the EU countries.

Key words: customs administration, customs authority, customs system, institutional capacity, management model, organizational structure, customs risk.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни рф проти України Європейська Рада 14 грудня 2023 року прийняла рішення про початок перемовин щодо вступу України в ЄС. Цьому без перебільшення

© М. М. Разумей, Д. О. Кухтін, 2024

історичному для нашої країни рішенню передував звіт Європейської Комісії, у цілому зі схвальним відгуком щодо стану євроінтеграційних реформ, зокрема за напрямом «Митний Союз», який також містив фінальну рекомендацію про відкриття відповідних перемовин. У той же час, у звіті акцентовано увагу на необхідності значного оновлення системи управління ризиками, яка використовується в митних органах України. Зауваження Єврокомісії стосуються кількох аспектів, таких як: IT-інфраструктура та кібербезпека, пост-митний контроль, митний аудит та контроль митної вартості товарів на основі аналізу ризиків [15, с. 117]. Досягнення прогресу за окресленою проблематикою значною мірою залежить від параметрів структури та функціоналу управлінської моделі Державної митної служби України (далі – Держмитслужба).

З огляду на зазначене, вивчення інституційних особливостей за напрямом управління митними ризиками як ЄС у цілому, так і у розрізі його країн-членів, є вкрай актуальним питанням, оскільки воно напряму пов'язано із успіхом подальшої реалізації митних реформ в Україні. Як відомо, ЄС – це, насамперед, митний союз, а тому готовність нашої держави повноцінно інтегруватись до європейського митного простору багато в чому і визначатиме часові рамки та взагалі практичну готовність до членства України в ЄС як рівноправного та надійного партнера.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями пошуку ефективного формату функціонування митної системи України займається досить широке коло зацікавлених сторін: найвище керівництво держави, політики, державні діячі різних рівнів, науковці, фахівці-практики та експерти у сферах, так чи інакше дотичних до митної справи та державного управління. Така зацікавленість цілком зрозуміла, зважаючи на роль митниці у наповненні державної казни та боротьбі з контрабандою, рівень якої, на жаль, несе без перебільшення екзистенційну загрозу національній безпеці держави, особливо під час війни рф проти України. Серед дослідників особливостей митної системи України слід виокремити І. Бережнюка [3], Л. Дорофєєву, П. Пашка та В. Ченцова, який акцентує увагу на компаративному аналізі управлінських моделей митних адміністрацій країн світу. Результати досліджень митних систем країн ЄС також містяться у наукових працях таких вчених, як: І. Гуцул [1], І. Петрова [5], А. Тодошук, М. Адамів, О. Мельник [2] та інших.

Фундаментальні дослідження безпосередньо системи управління митними ризиками України, у тому числі з урахуванням зарубіжного досвіду, належать А. Брендак, В. Туржанському, Г. Разумей, І. Несторишену, О. Комарову, О. Фрадинському [13], С. Терещенку та іншим фахівцям з митної справи. У той же час, структурно-функціональні особливості митної системи України з урахуванням євроінтеграційного вектору України потребують окремого дослідження саме через призму управління митними ризиками.

Мета статті – дослідити управлінську модель митної системи України у порівнянні з країнами ЄС та визначити її особливості в контексті управління митними ризиками.

Виклад основного матеріалу. Для аналізу структури митної системи України конкретизуємо поняття «митна система», яке часто трактується фахівцями по-різному. Так, на думку професора І. Бережнюка, митна система – це найбільш загальне та збірне поняття, під яким слід розуміти не лише державні та інші структури, які забезпечують реалізацію митної політики, але й практичні форми їх діяльності, а також митне законодавство, включаючи підзаконні акти [3, с. 35]. У цілому погоджуючись із цим твердженням, зазначимо, що для цілей даної статті, митна система буде розглядатись як матеріальний компонент митної справи, організована сукупність виконавчих державних органів – система митних органів України.

З цієї точки зору важливо підкреслити, що традиційно вживане у митному професійному середовищі, у тому числі на міжнародному рівні, поняття «митна адміністрація» означає будь-який митний орган та будь-який інший орган державної влади, уповноважений відповідно до національного законодавства для, зокрема, застосування норм міжнародних митних угод та конвенцій. Відповідний підхід до розуміння сутності митної адміністрації використовується у Міжнародній конвенції про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства, яка була укладена у 1977 році під егідою Всесвітньої митної організації [4], і до якої Україна також приєдналась у 2000 році.

Як відомо, митна адміністрація Україна вже пройшла кілька інституційних реформ, розпочинаючи свій шлях незалежної країни у 1991 році з Державного митного комітету (1991–1996 роки), який було реорганізовано у Держмитслужбу (1996–2012 роки). Подальший етап трансформацій передбачав створення вже митної адміністрації у якості органу доходів – Міністерства доходів і зборів (2013–2014 роки) та його правонаступника Державної фіскальної служби України (2014–2019 роки), який об'єднав митну та податкову системи держави в одну інституцію. Відсутність позитивних результатів відповідних реформ, які носять перманентний характер, мало наслідком реінкарнацію Держмитслужби наприкінці 2019 року.

На сьогоднішній день Держмитслужба функціонує у форматі єдиної юридичної особи [11] і є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів. Держмитслужба організовує, координує і контролює діяльність своїх територіальних органів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління, а також організовує їх взаємодію з державними органами та органами місцевого самоврядування [8]. До територіальних органів Держмитслужби

відносяться Департамент спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення, Спеціалізована лабораторія з питань експертизи та досліджень Держмитслужби та митні органи, які функціонують у кожній області і мають чітко визначену зону діяльності. Систему митних органів складають 26 митниць, кожна з яких, як правило, має у своїй структурі митні пости для забезпечення виконання покладених на них завдань у зоні своєї діяльності.

Таким чином, управлінська модель митної системи України має трьохрівневу структуру, де на найвищому (третьому) рівні перебуває її головний офіс – центральний апарат, на другому рівні – територіальні органи Держмитслужби, на першому рівні – митні пости.

В системі митних органів України управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю здійснюється на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях [9]. На стратегічному рівні управління ризиками за результатами аналізу, виявлення та оцінки ризиків Держмитслужба визначає пріоритетні напрями розробки та реалізації заходів з управління ризиками та формує реєстр ризиків. Реєстр ризиків розглядається та схвалюється на засіданні Експертної комісії із застосування системи управління ризиками, до складу якої входять фахівці структурних підрозділів центрального апарату Держмитслужби. Центральним підрозділом з питань координації застосування системи управління ризиками є Департамент профілювання митних ризиків Держмитслужби, одне з основних завдань якого – вдосконалення та розвиток системи управління ризиками, у тому числі з урахуванням міжнародного досвіду.

На тактичному рівні управління ризиками митними органами за результатами аналізу, виявлення та оцінки ризиків та відповідно до реєстру ризиків розробляються відповідні заходи з управління ризиками. В актуальній типовій структурі митниць відсутні профільні підрозділи з управління ризиками, як це було протягом 2016 – 2019 років [12, с. 10], тому відповідні функції розподілені серед інших підрозділів митниць, які здійснюють митний контроль. Одним з основних таких підрозділів є підрозділ з питань боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, який, зокрема, виконує функції щодо виявлення ризиків та механізмів ухилення від оподаткування, а також визначення додаткових митних формальностей за результатами аналізу та оцінки ризиків [6]. Завдання щодо проведення у межах компетенції аналізу та оцінки ризиків, аналізу причин та умов, що призвели до виникнення ризику, підготовка пропозицій за результатами такого аналізу щодо розробки профілів ризику та інших заходів (інструментів) з управління ризиками, а також інші завдання з питань управління ризиками виконують, у тому числі, підрозділи митниць за такими основними напрямками, як: адміністрування митних платежів, організації митного контролю та оформлення, митного аудиту. При цьому кожен зі згаданих підрозділів митниць має свій профільний підрозділ на рівні центрального апарату Держмитслужби, який безпосередньо здійснює організаційне забезпечення діяльності відповідних підрозділів митниць. Враховуючи той факт, що структурні підрозділи центрального апарату Держмитслужби також мають свої завдання за напрямом управління ризиками, така ситуація на практиці досить часто провокує певні протиріччя та неузгодженість у координації діяльності як на одному управлінському рівні, так і в управлінській вертикалі. Крім цього, специфіка функцій та завдань центрального підрозділу Держмитслужби з питань координації застосування системи управління ризиками обумовлює його безпосередню взаємодію з митними постами, тобто фактично оминаючи другий управлінський рівень. Зазначене стосується здійснення Департаментом профілювання митних ризиків он-лайн-моніторингу за дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності і громадянами установами законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України, а також за правильністю застосування вимог законодавства у сфері державної митної справи, у тому числі із застосуванням систем відеоспостереження.

Управління ризиками на оперативному рівні фактично покладається на посадових осіб митних постів (підрозділів митного оформлення), які використовують визначені законодавством України інструменти з управління ризиками у конкретних випадках здійснення митного контролю товарів, зокрема під час здійснення контролю із застосуванням системи управління ризиками. Визначені за допомогою системи управління ризиками митні формальності безпосередньо виконуються посадовими особами митних постів під час митного оформлення товарів за митними деклараціями.

У даному контексті слід зазначити, що у випадках, передбачених законодавством України з питань митної справи, у складних випадках виконання митних формальностей, а також на вимогу спеціалізованого підрозділу або підрозділу митних компетенцій митного органу підрозділ митного оформлення передає виконання окремої митної формальності за митною декларацією до такого підрозділу [10]. Отже, митні формальності у конкретних випадках здійснення митного контролю можуть виконуватись і на тактичному рівні управління ризиками, не виключно на оперативному рівні. Загальна структурно-функціональна схема управління ризиками представлена на рис. 1.

Особливе місце в державній інституційній системі управління митними ризиками займає Координаційно-моніторингова митниця, зоною діяльності якої є вся митна територія України і яка має більш широкі повноваження, ніж митні органи в областях України. Зокрема, одним з основних завдань Координаційно-моніторингової митниці за напрямом управління ризиками є здійснення моніторингу митних оформлень на підставі даних отриманих із застосуванням комплектуючих скануючих систем стаціонарного (мобільного) типу, вагових комплексів, інших

Рис. 1. Структурно-функціональна схема управління ризиками в митній системі України

інформаційних та телекомунікаційних систем з метою виявлення ризикових операцій. Також митниця уповноважена здійснювати дистанційний контроль митного оформлення із застосуванням систем відеоспостереження. При цьому посадові особи Координаційно-моніторингової митниці безпосередньо не здійснюють митне оформлення товарів і зосереджені на виконанні функцій митного контролю, координують заходи з питань запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушенням митних правил [7].

Митна система України досі не отримала необхідного функціоналу для здійснення оперативно-розшукової діяльності, хоча положенням про Держмитслужбу визначено, що вона організовує та провадить відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність та здійснює контроль за її провадженням оперативними підрозділами Держмитслужби та її територіальних органів, які ведуть боротьбу з контрабандою [8]. Натомість повноцінний статус правоохоронного органу та всі відповідні повноваження притаманні більшості митних адміністрацій країн ЄС, що відкриває значно ширші можливості для підвищення ефективності діяльності за напрямом управління митними ризиками в цілому.

Всі 27 країн ЄС як відповідні члени Митного Союзу ЄС мають спільну митну територію та реалізують єдину митну політику по відношенню до третіх країн, але при цьому застосовують різні підходи до формування управлінських моделей національних митних систем. Законодавство ЄС цього не забороняє і, більше того, на сьогоднішній день склався абсолютний паритет щодо застосування країнами ЄС різних типів організаційних структур митних адміністрацій, якщо виходити із класифікації Всесвітньої митної організації (таблиця 1).

Як бачимо, рівно по дев'ять країн ЄС створили свої митні адміністрації у вигляді або ж митних служб, або ж органів доходів або ж департаментів в міністерствах. Слід також зазначити, що таке співвідношення типів організаційних структур митних адміністрацій не є сталим. Країни ЄС періодично реформують свої державні інституції, віддаючи перевагу тій чи іншій управлінській моделі. Підходи до організації роботи національних митних систем у країнах ЄС трансформуються в залежності від змін пріоритетів та завдань на певному етапі їх еволюції. Різні підходи в країнах ЄС застосовуються і щодо забезпечення інституційної спроможності митних систем з питань управління ризиками, що також залежить від структури національної економіки, її технологічного розвитку, розміру території, географічних особливостей країни та інших чинників.

Таблиця 1

Типи організаційних структур митних адміністрацій країн ЄС

Тип організаційної структури	Країни	Кількість країн	Частка
Митна служба	Болгарія, Данія, Італія, Люксембург, Німеччина, Румунія, Фінляндія, Чехія, Швеція	9	1/3
Орган доходів	Греція, Естонія, Іспанія, Ірландія, Латвія, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина	9	1/3
Департамент міністерства	Австрія, Бельгія, Кіпр, Литва, Мальта, Нідерланди, Португалія, Франція, Хорватія	9	1/3
Всього:		27	1

Джерело: складено авторами на основі [18].

Зокрема, в митній системі Німеччини також можна виокремити три управлінські рівні, на кшталт як і в Україні. Так, на найвищому управлінському рівні робота Федерального митного управління координується Федеральним міністерством фінансів через Управління III. Другий рівень – це Генеральна митна дирекція, яка координує діяльність і здійснює оперативне управління митними органами Німеччини. На найнижчому управлінському рівні знаходяться Головні митні управління, митні пости та оперативно-розшукові митні управління [14].

До структури Генеральної митної дирекції входять дев'ять інших дирекцій, оперативний штаб, уповноважений з питань служби, уповноважений з питань захисту інформації. Однією з дирекцій є Дирекція VIII – кримінальна митна служба, яка має особливе значення і повноваження, у тому числі управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю, проведення аналізу та оцінки митних ризиків тощо. Саме цей підрозділ з питань управління ризиками надає суттєву допомогу митним оперативним управлінням Німеччини щодо консультування, координації діяльності та підтримки під час виконання відповідних повноважень. У структурі типового оперативно-розшукового управління функціонують мобільні групи митного нагляду для здійснення перевірок [5, с. 124]. Зазначимо, що практика використання мобільних груп також набуває все більшого поширення і в митних органах України.

Функціонування системи управління ризиками в митній системі Німеччини здійснюється на трьох рівнях: центральному (вирішуються стратегічні питання для усіх 16 федеративних земель країни), регіональному (оцінка системи управління ризиками, її удосконалення та доопрацювання) і місцевому (безпосереднє використання системи управління ризиками митними органами з метою аудиту діяльності підприємств) [13, с. 98].

У Республіці Польща до березня 2017 року митна служба країни входила до складу Міністерства фінансів і включала в себе розгалужену мережу митних структур (митні палати, митниці, митні управління). Після реформи фіскальної системи держави було створено Національну скарбову адміністрацію – орган податкової та митної адміністрації. Саме до складу Національної скарбової адміністрації входить Митно-податкова служба, яка має статус правоохоронного органу. Одним із завдань митної адміністрації Польщі є підготовка статистичних даних, прогнозів та аналіз ризиків [17].

Система управління ризиками є основою належного виконання своїх функцій митною службою Польщі. Розвиток інформаційних технологій та обмін інформацією до моменту прибуття товару зробили можливим ефективний аналіз ризиків та спростили верифікацію легальної торгівлі, що здійснюється суб'єктами господарювання та товарообігу, який може загрожувати національній безпеці держави. Аналіз попередньої інформації про вантаж дає змогу якісніше розпізнавати можливі загрози та приймати рішення про збільшення або зменшення обсягів митного контролю, що сприяє оптимальному використанню ресурсів для митного оформлення товарів [1, с. 83]. Варто зазначити, що автоматизація процесу аналізу ризиків в митній системі Польщі здійснюється переважно на регіональному рівні, у той час як в Україні це – прерогатива Держмитслужби.

Митна адміністрація Франції іменується як Генеральна дирекція митниць і непрямих податків і функціонально знаходиться у структурі Міністерства публічних рахунків. Митній адміністрації підпорядковуються 12 міжрегіональних управлінь, яким у свою чергу підпорядковані 42 регіональні управління та 4 управління берегової охорони. Окрім цього, митна система Франції охоплює більше 200 митних постів та 270 повітряних, морських та наземних спостережних пунктів [16].

У Франції митниця позиціонується як орган, що регулює міжнародну торгівлю, сприяє нарощенню обсягів зовнішньоторговельних операцій, спрощенню процедур їхнього оформлення та забезпечує національну безпеку. Одним із ключових завдань митної системи Франції є аналіз та управління ризиками, боротьба із шахрайством, захист держави та її громадян від торгівлі забороненими і небезпечними товарами. Окрім належного законодавчого, інституційного, інформаційного, програмного та структурно-функціонального забезпечення, митна система Франції має у своєму розпорядженні прогресивні засоби митного контролю для виконання покладених функцій за напрямом управління ризиками та протидії шахрайству. Так, на сухопутній частині митники мають у розпорядженні власний автопарк, який складається із автомобілів, мотоциклів та мобільних сканерів-вантажівок. Для морської частини митники використовують флоти суден у всіх прибережних водах. Тоді як для повітряної частини застосовуються літаки та гелікоптери сучасного типу [2, с. 40]. Варто зазначити, що митна система України на початку свого становлення намагалась наслідувати управлінську модель французької митниці, але на сьогодні, на жаль, це не співставні рівні за багатьма параметрами, і не тільки матеріально-технічними.

Таким чином, через призму організації роботи з питань управління митними ризиками ми розглянули приклади найбільш успішних митних систем, які представляють різні типові організаційні структури митних адміністрацій ЄС. Важливо, що управлінські моделі митних інституцій Німеччини, Польщі та Франції близькі до принципів організації митної системи України і мають братись за орієнтир під час проведення національних митних реформ за євроінтеграційним вектором розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. В Україні застосовується трьохрівнева управлінська модель митної системи, яка включає розгалужену мережу митних органів та митних постів

з урахуванням адміністративно-територіального устрою країни. Національна митна адміністрація функціонує у якості відокремленої державної інституції – Держмитслужби, що відповідає одному з найбільш поширених типів організаційних структур митних адміністрацій країн ЄС. Згідно класифікаційному підходу Всесвітньої митної організації, в ЄС застосовуються три типові управлінські моделі митних інституцій, але кожна країна фактично має свою унікальну модель митної адміністрації. Керівні органи ЄС не висувають директивних правил до членів ЄС щодо організаційної структури національної митної адміністрації, яка може бути самостійною митною службою, об'єднаним органом доходів, департаментом у складі міністерства або інституцією іншого формату. Як свідчить досвід ЄС, будь-який із існуючих підходів може забезпечити успішну інтеграцію країни до Митного Союзу ЄС.

Управління митними ризиками в митній системі України здійснюється на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях. Окреме місце на тактичному рівні в контексті управління митними ризиками займає Координаційно-моніторингова митниця, яка має розширені повноваження для здійснення функцій митного контролю та ефективної протидії митним правопорушенням.

Митні адміністрації ЄС також мають національні інституційні особливості у сфері аналізу та управління митними ризиками, але при цьому незмінною вимогою для усіх країн ЄС залишається безумовне дотримання єдиної митної політики ЄС. Тому на шляху України до повноцінного членства в ЄС необхідно забезпечувати інституційну спроможність національної митної системи за напрямом управління митними ризиками з урахуванням вже існуючого досвіду наших європейських партнерів. Все це вимагає додаткової уваги з боку вітчизняних реформаторів, законотворців, експертів і є предметом подальших наукових досліджень у сфері державного управління та митної справи.

Список використаних джерел:

1. Гуцул І. А. Митна політика зарубіжних країн: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 198 с.
2. Мельник О. Г., Тодощук А. В., Адамів М. Є. Досвід Франції щодо побудови та функціонування митної системи: проєкція на Україну в умовах європейської інтеграції. *Бізнес Інформ*. 2018. № 7. С. 38–43.
3. Митна енциклопедія: у 2-х т. / ред. кол. (відп. ред. Бережнюк І.Г.) та ін.; Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. Т. 2. 536 с.
4. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 6 вересня 1977 р. URL: <https://cutt.ly/MwNGAXs5>.
5. Петрова І. Митна служба Німеччини в інтегрованій системі митних служб Європейського Союзу. *Адміністративне право і процес*. 2019. № 1. С. 121–126.
6. Положення про Дніпровську митницю: наказ Державної митної служби України від 29 жовтня 2020 р. № 489. URL: <https://cutt.ly/VwNPOnvS>.
7. Положення про Координаційно-моніторингову митницю: наказ Державної митної служби України від 29 жовтня 2020 р. № 489. URL: <https://cutt.ly/VwNPOnvS>.
8. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227. URL: <https://cutt.ly/swNPO2Et>.
9. Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю: наказ Міністерства фінансів України від 31 липня 2015 р. № 684. URL: <https://cutt.ly/LwNPPtBq>.
10. Про затвердження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації за формою єдиного адміністративного документа: наказ Міністерства фінансів України від 30 травня 2012 р. № 631. URL: <https://cutt.ly/OwNPPhIQ>.
11. Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави: указ Президента України від 8 листопада 2019 р. №837/2019. URL: <https://cutt.ly/OwNPPInQ>.
12. Разумей М. М. Розвиток регіонального ризик-менеджменту відповідно до міжнародних стандартів митного контролю. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1 (63). С. 7–13.
13. Система управління ризиками в державній митній справі України: монографія / за заг. ред. О. А. Фрадинського. Хмельницький: Науково-дослідний центр митної справи НДІ ФП УДФСУ, 2019. 228 с.
14. Central Customs Authority: official website. URL: https://www.zoll.de/EN/Home/home_node.html.
15. Commission staff working document: Ukraine 2023 Report. URL: <https://cutt.ly/qwNPAmTC>.
16. Direction Générale des Douanes et des Droits Indirects: official website. URL: <https://www.douane.gouv.fr/>.
17. National Revenue administration: official website. URL: <https://www.gov.pl/web/national-revenue-administration/about-us>.
18. WCO Annual report 2022 – 2023. URL: <https://cutt.ly/9wNGAwY>.

References:

1. Hutsul I. A. (2018), *Mytna polityka zarubizhnykh krayin* [Customs policy of foreign countries], Tutorial, Press TNEU, Ternopil, 198 p. [Ukraine]
2. Melnyk O. H., Todoshchuk A. V. and Adamiv M. Ye. (2018), “*Dosvid Frantsiyi shchodo pobudovy ta funkcionuvannya mytnoi systemy: proektsiya na Ukrayinu v umovakh*” [“France's experience in the construction and functioning of the customs system: a projection on Ukraine in the context of European integration”], journal *Biznes Inform* [Business Inform], vol. 7, pp. 38–43 [Ukraine].
3. Edited by Berezhnyuk I.H. (2013). *Mytna entsyklopediya* [Customs encyclopedia], Entsyklopediya, Press PP Melnyk A. A., Khmelnytskyi, 536 p. [Ukraine].
4. WCO, Convention (1977), *Mizhnarodna konventsija pro vzajemnu administratyvnu dopomohu u vidvernenni, rozsliduvanni ta pryypynenni porushen' mytnoho zakonodavstva* [International Convention on Mutual Administrative Assistance in Detering, Investigating and Stopping Violations of Customs Legislation], dated September 6, 1977. URL: <https://cutt.ly/MwNGAXs5> [Ukraine].
5. Petrova I. (2019), “*Mytna sluzhba Nimechchyny v intehrovaniy systemi mytnykh sluzhb Yevropeys'koho Soyuzu*” [“The German customs service in the integrated system of customs services of the European Union”], journal *Administratyvne pravo i protses* [Administrative law and process], vol. 1, pp. 121–126 [Ukraine].
6. SCSU, Order of the State Customs Service of Ukraine (2020), *Polozhennya pro Dniprovs'ku mytnytsyu* [Regulations on Dnipro Customs], dated October 29, 2020 No. 489. URL: <https://cutt.ly/VwNPOnvS> [Ukraine].
7. SCSU, Order of the State Customs Service of Ukraine (2020), *Polozhennya pro Koordynatsiyno-monitorynhovu mytnytsyu* [Regulations on Coordination and Monitoring Customs], dated October 29, 2020 No. 489. URL: <https://cutt.ly/VwNPOnvS> [Ukraine].
8. KМУ, Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), *Pro zatverdzhennya polozhen' pro Derzhavnu podatkovu sluzhbu Ukrayiny ta Derzhavnu mytnu sluzhbu Ukrayiny* [On the approval of provisions on the State Tax Service of Ukraine and the State Customs Service of Ukraine]. URL: <https://cutt.ly/swNPO2Et> [Ukraine].
9. MFU, Order of the Ministry of Finance of Ukraine (2015), *Pro zatverdzhennya Poryadku zdiysnennya analizu ta otsinky ryzykiv, rozroblennya i realizatsiyi zakhodiv z upravlinnya ryzykamy dlya vyznachennya form ta obsyahiv mytnoho kontrolyu* [On the approval of the Procedure for risk analysis and assessment, development and implementation of risk management measures for determining the forms and scope of customs control]. URL: <https://cutt.ly/LwNPPtBq> [Ukraine].
10. MFU, Order of the Ministry of Finance of Ukraine (2012), *Pro zatverdzhennya Poryadku vykonannya mytnykh formal'nostey pry zdiysnenni mytnoho oformlennya tovariv iz zastosuvannyam mytnoi deklaratsiyi za formoyu yedynoho administratyvnoho dokumenta* [On the approval of the Procedure for performing customs formalities when carrying out customs clearance of goods using a customs declaration in the form of a single administrative document]. URL: <https://cutt.ly/OwNPPhIQ> [Ukraine].
11. PU, Decree of the President of Ukraine (2019), *Pro nevidkladni zakhody z provedennya reform ta zmitsnennya derzhavy* [On urgent measures to carry out reforms and strengthen the state]. URL: <https://cutt.ly/OwNPPInQ> [Ukraine].
12. Razumei M. M. (2019), “*Rozvytok rehional'noho ryzyk-menedzhmentu vidpovidno do mizhnarodnykh standartiv mytnoho kontrolyu*” [“Development of regional risk management in accordance with international customs control standards”], journal *Naukovyy pohlyad: ekonomika ta upravlinnya* [Scientific view: economics and management], vol. 1 (63), pp. 7–13 [Ukraine].
13. Edited by Fradinsky O. A. (2019). *Systema upravlinnya ryzykamy v derzhavniy mytniy spravi Ukrayiny* [Risk management system in the state customs affairs of Ukraine], Monograph, Press Naukovo-doslidnyy tsentr mytnoi spravy NDI FP UDFSU, Khmelnytskyi, 228 p. [Ukraine].
14. Central Customs Authority (2024): official website. URL: https://www.zoll.de/EN/Home/home_node.html.
15. Commission staff working document: Ukraine 2023 Report. URL: <https://cutt.ly/qwNPAmTC>.
16. Direction Générale des Douanes et des Droits Indirects (2024): official website. URL: <https://www.douane.gouv.fr/>.
17. National Revenue administration (2024): official website. URL: <https://www.gov.pl/web/national-revenue-administration/about-us>.
18. WCO Annual report 2022 – 2023 (2024). URL: <https://cutt.ly/9wNGAwY>.